

Forslag til arbeid i nyere historie med kapittel 11: Den store krigen og kapittel 12: Norge – «den nøytrale allierte»

Kompetansemål

Elevene skal kunne

- gjøre rede for bakgrunnen for de to verdenskrigene og drøfte virkninger disse fikk for Norden og det internasjonale samfunn

Som det går fram av læreplanmålet, er verdenskrigene (og særlig den første) et tema der en skal konsentrere seg om årsaker og virkninger. Det betyr at detaljer om selve krigsforløpet er mindre interessante. Første verdenskrig gir en god anledning til å introdusere årsaksforklaringer. Det følgende er et forslag til hvordan det kan gjøres, med forslag til svar.

Hvis du har en sterk klasse, kan dere arbeide med kapitlet om årsaksforklaringer i *Arbeidsportal*. Hvis klassen er svakere, bør du forklare elevene forskjellen mellom årsaker og virkninger og begynne mer skjematisk, som vist under. Du kan gjerne gi klassen flere kilder enn læreboka (nettsteder, eldre lærebøker, oversatte lærebøker fra andre land, osv.). La elevene finne så mange årsaker som mulig, og la dem gjerne sette årsakene inn i dette skjemaet.

Årsaker til første verdenskrig

Grunnleggende

Imperialisme, maktkamp. Stormaktene ville vise muskler.

Alliansedannelser – trippelalliansen, trippelententen.

Opprustning – kapprustning.

Allmenn verneplikt innført.

Industrialiseringen – krigsindustri. Angrepsplaner som

Medvirkende

Propaganda – krigspropaganda skapte krigslyst i befolkningen.

Utløsende

Skuddene i Sarajevo – men hvorfor?

Trøbbel på Balkan – Serbia, Russland, Østerrike-Ungarn. Nasjonalisme som dynamitt i Europa.

Motvirkende faktorer

Fredsarbeid – f.eks. de moderne olympiske leker, Nobels fredspris.

Kongresssystemet – maktbalanse.

Schlieffen-planen.
Krigslyst og manglende
forståelse for de
moderne våpnenes
effekt.
Nasjonalisme – den
mest populære
ideologien i Europa.

Virkninger

Virkningene av en historisk hendelse er med på å definere betydningen av hendelsen. Elevene bør forstå at første verdenskrig var en viktig hendelse fordi den hadde store ringvirkninger utover de umiddelbare ødeleggelsene. Den politiske maktbalansen i Europa ble endret. Versailles-traktaten og konsekvensene av den bør framheves i undervisningen, særlig fordi traktaten kan nevnes som en årsak til andre verdenskrig. Det anbefales at elevene arbeider med Versailles-traktaten som kilde. Det er en så viktig kilde i nyere historie at den gjerne kan brukes i sammenheng med muntlig eksamen.

Oppgavene på side 143–145 i *Arbeidsportal* (fredsoppgjøret, spørsmål til kilde 1 og kilde 2) er gode og gir elevene innsikt i virkningene av første verdenskrig.

Virkninger i Norge

Etter å ha arbeidet med virkninger av første verdenskrig i Europa bør en kanskje fortsette med kapittel 12, som dreier seg om krigen i Norge. Her bør elevene finne fram til de viktigste virkningene av krigen i Norge.

Det kan være hensiktsmessig å introdusere SPØK-metoden (sosiale, **p**olitiske, **ø**konomiske og **k**ulturelle virkninger). Metoden er også skissert i *Arbeidsportal*. Elevene bør kunne identifisere de forskjellige virkningene av første verdenskrig. Når de leser kapittel 12 i *Portal*, bør det ikke være så vanskelig.

En «fasit» kan se slik ut:

Virkninger

Sosiale:	Politiske:	Økonomiske	Kulturelle
Krigen førte til store sosiale forskjeller blant nordmenn.	Arbeiderpartiet ble revolusjonært som konsekvens av klasseforskjellene.	En satte i gang seddelpressen og fikk krona bort fra gullstandarden.	Pasifisme hos intellektuelle og forfattere.